

Przegląd
Przyszłość pieniądza

Overview

The Future of Money

Przeglądy to tłumaczenia fragmentów publikacji OECD.
Są dostępne bezpłatnie w księgarni internetowej pod adresem:
(www.oecd.org/bookshop).

Niniejszy Przegląd nie jest oficjalnym tłumaczeniem materiałów OECD.

ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT

ORGANIZACJA WSPÓŁPRACY GOSPODARCZEJ I ROZWOJU

Zarys

Mówiąc zwięźle i na czasie: pieniądz stanie się cyfrowy - takie jest jego przeznaczenie. Ten ogólny wniosek wynika z prześledzenia długiej historii pieniądza i jego przewidywanego związku z przyszłymi przemianami społeczno-gospodarczymi. Z perspektywy historycznej, pieniądz przez tysiąclecia znajdował się na drodze do większej abstrakcji, czysto symbolicznego wyobrażenia oderwanego od ściśle fizycznej materializacji. Patrząc w przyszłość, mniej oczywista jest kwestia tempa, w jakim zanikną pozostałości fizycznego pieniądza, i czy - jak sądzą niektórzy - rzeczywiście musi on zniknąć. Różnice poglądów dotyczą również gospodarczej i społecznej doniosłości pokonania tego "ostatniego kilometra", jak i tego, co byłoby potrzebne, by ten cel osiągnąć. Z jednej strony, singapurska Rada Komisarzy Walutowych pracuje nad szeroko zakrojonym przedsięwzięciem, którego celem jest zastąpienie do 2008 r. emitowanych przez nią pieniędzy fizycznych funkcjonalnie równoważnym i znacznie bardziej wydajnym systemem cyfrowym. Z kolei wiele banków centralnych i rządów przyjęło raczej konserwatywne stanowisko, co częściowo wyjaśnia bardzo ograniczone powodzenie ostatnich wysiłków zmierzających do większego rozpowszechnienia cyfrowego pieniądza.

Można zaproponować ponowne rozpatrzenie zarówno gospodarczych, jak i społecznych konsekwencji znacznie bardziej zaawansowanego cyfrowego systemu finansowego oraz sposobów wprowadzenia go w życie. W sferze gospodarczej można stwierdzić, że mamy do czynienia z wysokimi kosztami prywatnymi i publicznymi, wynikającymi z powolnego tempa wdrażania nowych systemów płatniczych, zdolnych do upowszechniania cyfrowego pieniądza we wszystkich działach gospodarki. Koszty te to nie tylko dobrze znane koszty bezpośrednie, związane ze znacznymi wydatkami na obsługę, rozliczanie i kontrolowanie fizycznego pieniądza, lecz także znacznie mniej oczywiste straty, związane z trudnościami procesu przechodzenia do "nowej gospodarki dóbr niematerialnych". Z perspektywy "kosztów utraconych korzyści", szybkie cyfrowe systemy płatnicze obecne we wszystkich działach gospodarki są niezwykle istotną i wciąż niedostatecznie rozwiniętą częścią infrastruktury niezbędnej dla rozkwitu globalnej, opartej na wiedzy gospodarki przyszłości, w której handel elektroniczny we wszystkich swoich przejawach będzie najprawdopodobniej jednym z kluczowych wyznaczników całości działań gospodarczych.

W sferze społecznej obawy dotyczą sposobu podziału kosztów systemów płatniczych oraz rozwiązywania kwestii dostępności. Obecnie koszty gotówki (i instrumentów rozliczeń gotówkowych, np. czeków czy kart kredytowych) są przeważnie ukryte przed konsumentami. Brak na przykład dyskusji na temat równości stron wzajemnego subsydiowania: płacących gotówką (szczególnie osób nie korzystających z usług

bankowych, nie mających innych możliwości), a płacących kartami kredytowymi. Wzajemne subsydiowanie jest narzucane przez firmy z branży kart kredytowych zabraniające sprzedawcom oferowania rabatów za płatności gotówką. Wiele systemów rozliczeniowych wiąże się również z wysokimi opłatami za obsługę i przepływy pieniężne, co ma poważne konsekwencje społeczne w takich kwestiach, jak przekazy pieniężne od pracowników zagranicznych, świadczenie usług finansowych dla ludzi nie korzystających z nich, czy promowanie zakładania małych przedsiębiorstw. Równie istotna jest możliwość powstania w przyszłości społecznej linii podziału, kiedy to dostęp do cyfrowego pieniądza stanie się głównym sposobem korzystania z niższych kosztów transakcji i kwitujących rynków wirtualnych.

Zsumowanie tych społecznych i ekonomicznych obaw daje mocne argumenty za proaktywną polityką, której celem jest przyspieszenie rozpowszechnienia cyfrowego pieniądza do takiego stopnia, kiedy fizyczny pieniądz uległby marginalizacji. Wniosek ten nie wynika jednak z większości ostatnich dyskusji o przyszłości pieniądza, bowiem uwagę skupia się zazwyczaj, co zrozumiałe, na nowych, ekscytujących technologiach, które mogłyby zastąpić przedmioty fizyczne - cyfrowymi, jak również na obawach dotyczących konsekwencji tych technologii dla banków centralnych. Dyskusje te dostarczyły pocieszających konkluzji co do wpływu nowych technologii na skuteczne prowadzenie polityki makroekonomicznej. Takie technocentryczne podejście często zakrywa jednak zarówno kluczowe siły mogące wpływać na przyszłość pieniądza, jak i istotne kwestie i narzędzia polityki. Politycy mają rzeczywiście powody, co uwidocznilo się podczas tej konferencji, aby nie tylko zwiększać tempo upowszechniania się w gospodarce cyfrowego pieniądza jutra, lecz także aby przenieść centrum zainteresowania polityki z technologii walutowej (fizycznej) na porozumienia i standardy walutowe (wirtualne) wspierające systemy rozliczeniowe dostępne dla wszystkich korzystających z transakcji pieniężnych.

Dwa przykłady dają istotny wgląd w sensowność przekierowania wysiłków politycznych ku wirtualności pieniądza. Po pierwsze, Internet, jako sieć podsieci, wskazuje, jak jednolite standardy (TCP/IP i HTML, protokoły z sektora publicznego) mogą być neutralne w odniesieniu do poszczególnych technologii (fizycznych i cyfrowych) wykorzystujących dany system. Jest to niezwykle ważne, gdyż Internet tworzy szeroko otwarty rynek po stronie tych, którzy mogą się podpiąć do gniazdka, gdzie konkurencja, nowinki techniczne i bardzo duża różnorodność zastosowań mogą się nieskrępowanie rozwijać. Po drugie, narodowe międzybankowe systemy rozliczeniowe i międzynarodowe rynki walutowe dostarczają przykładów tego, jak w przeszłości decydenci polityczni pomagali wprowadzać reguły i rozwijać instytucje, które prowadziły skomplikowane systemy rozliczeniowe przy względnie wysokim poziomie zaufania i wydajności. Podjęcie tego rodzaju politycznych inicjatyw może się znacznie przyczynić do przekształcenia potencjału technologicznego w praktyczną i wydajną rzeczywistość gospodarczą.

Wydarzenia z 11 września 2001 r. pokazują, jak doniosłym i pilnym problemem jest przyspieszone wprowadzanie systemów rozliczeniowych o znacznie większym zasięgu, opartych na ogólnie przyjętych zasadach w celu zapewnienia przejrzystości transakcji finansowych. Ustanowienie otwartych standardów internetowych dla systemów płatniczych dostępnych wszędzie, z uzgodnionymi międzynarodowymi standardami

ochrony danych osobowych, jak również określenie obowiązków obywatelskich w podstawowym kodzie oprogramowania, dają poważną możliwość marginalizacji wszelkiego rodzaju nielegalnych transakcji. Po pierwsze, znacznie ograniczyłyby to korzystanie z gotówki, a po drugie, sprowadziłyby wszystkich pośredników uczestniczących w życiu gospodarczym do tego samego poziomu, gdzie ich działalność finansowa stałaby się przejrzysta. Wiele elementów takich systemów albo już istnieje, albo są opracowywane. Teraz, w obliczu globalnej współzależności tak powszechnie widocznej, istnieje możliwość zwiększenia poczucia pilności przy wyznaczaniu ambitnego i nowatorskiego programu działań na rzecz przyszłości pieniądza.

Spis treści oryginalnej angielskiej wersji niniejszej publikacji

(bez załączników, listy pól, tabel i wykresów):

- I. Przyszłość pieniądza**
- II. Pieniądz - skąd pochodzi i dokąd zdąży?**
- III. Technologiczna przyszłość pieniądza**
- IV. Gospodarka niematerialna a pieniądz elektroniczny**
- V. Pieniądz - nowe perspektywy?**
- VI. Singapurski Elektroniczny Środek Płatniczy (SELT) – projekt**
Przedstawiają:
Pani Lydie Polfer
Donald J. Johnston
Luc Frieden

Niniejszy *Przegląd* stanowi tłumaczenie fragmentów poniższych dokumentów:
The Future of Money
L'avenir de l'argent

© 2002, OECD.

Publikacje można nabyć w paryskim ośrodku OECD (OECD Paris Centre) pod adresem: 2, rue André-Pascal, 75775 Paris Cedex 16, FRANCE oraz na witrynie internetowej pod adresem www.oecd.org/bookshop

Egzemplarze *Przeglądów* są dostępne bezpłatnie w księgarni internetowej OECD pod adresem www.oecd.org/bookshop

Za przygotowanie *Przeglądu* odpowiada dział Praw autorskich i Tłumaczeń, Dyrektoriat ds. Spraw Publicznych i Komunikacji.

E-mail: rights@oecd.org
Faks: +33 1 45 24 13 91

© OECD 2003
Kopiowanie niniejszego *Przeglądu* jest dozwolone pod warunkiem zamieszczenia informacji o prawach autorskich OECD i tytułu oryginalnej publikacji.